

KÉZDIVÁSÁRHELY, 1989

Iochom István

Közel harminc év távlatából visszatekintve az akkori kézdivásárhelyi, illetve romániai eseményekre meggyőződéssel állíthatjuk, hogy Romániában nem került sor igazi rendszerváltásra, hanem forradalomnak álcázott államcsíny történt és a második vonalbeli nomenklaturisták kerültek hatalomra. Ártatlan emberek haltak meg azért, hogy az akkori események forradalomnak tűnjenek és a titkosszolgálatok átvehessék a hatalmat. Csak hát mi erről Kézdivásárhelyen még nem tudhattunk...

December 18–20. között az ipari egységnél feszült a légkör, idegesek a vezetők, a munkások, mindenki érzi, történnie kell valaminek. A fő beszédtema természetesen a temesvári vérfürdő. Az eseményekről az emberek a Szabad Európa Rádióból vagy az Amerika Hangja híreiből értesülhettek leginkább, de már a Kossuth Rádió is bement a Tőkés Lászlóhoz kapcsolódó híreket, a véres megtorlásról is tájékoztatva a hallgatókat. A kézdivásárhelyi gyárakat, ipari vállalatokat szekusok, pártaktivisták és civil ruhás milicisták látogatták meg, éberren vigyáztak a „törvényes” rendre.

Elejét venni a lázadásnak

December 21-én Ceaușescu utasítására Kézdivásárhelyen is, akárcsak az egész országban, a város jelentősebb gyáraiban a munkaközösségek képviselői – párttitkárok, vállalatvezetők, szakszervezeti elnökök, KISZ-titkárok és élmunkások – röpké üléseken ítélik el a Temesváron „huligán, fasiszta, reakciós, imperialista körök által szított zavargásokat”. Aznap este hét órakor a kézdivásárhelyi pártbizottság gyűléstermében összehívják a város területén lévő jelentősebb egységek, intézmények igazgatóit és alapszervezeti párttitkárait. A megbeszélésen Vlad Gizella, a megyei pártbizottság Kézdivásárhelyért felelős titkára, miután tájékoztatta a jelenlévőket a súlyos helyzetről, arra kéri őket, bármi történjen a következő napokban, akadályozzák meg a vérontást. Aznap este a megyei párttitkár nincs egyedül, négy-öt aktivistával érkezik, akiket beosztanak a vállalatokhoz. Másnapra az őrseget is megduplázzák. A szekusok ismét megjelennek a gyárakban.

Égjen Ceaușescu!

December 22-én, pénteken reggel Boldizsár Béla és Molnár Benedek fekete zászlóval indult el a városban, gyászolva a temesvári halottakat. Amikor a rádió bementa az azóta emlékezetes szavakat: *Isten segédelmével győztünk! A diktátor elmenekült!*, a gyárak munkásai csoportokba verődve elindultak a főtérré felé. A főtérré érve és meglátva a két könyvesbolt kirakatában a gyűlölt diktátor beszédeit tartalmazó könyveket és brosúrákat, kidobták azokat az utcára, benzinnel leöntötték és meggyújtották. Míg a két könyvmáglya égett,

már 250–300 ember tartózkodott az akkori Vörös Hadsereg, a mai Gábor Áron tere. Következett a városházának, a milícia épületének és végül a vegyeskereskedelmi vállalat nagybani élelmiszer-lerakatának a feldúlása. Aznap öt kocsi törtek össze és gyújtottak fel.

A délutáni órákban ismeretlen tettesek Aurel Agache őrnagy, Teodor Nichita százados és Gheorghe Irimia lakását dúlták fel. A legnagyobb pusztítást a néhai őrnagy lakásán végezték, ahonnan a környéken lakó romák majdnem minden bútort

bújtak elő. Az alábbiakban kettejük vallomását közöljük.

Molnár Benedek: December 22-én reggel még azt sem tudtam, miről is van szó. Bementem a szigetelógyárba, a munkahelyemre. Láttam, hogy az emberek kis csoportokba gyülekezve beszélgetnek, és senki nem dolgozik. Azt mondja nekem Márkos mester, hogy hallottam-e, mi történt Temesváron, Bukarestben és Nagyszébenben, Ceaușescu a nép közé lövetett! Sok ártatlan ember meghalt. Ez elég is volt nekem, egyből felmérgeződtem, és mondtam, ez már több a soknál, én a fekete zászlót pontosan a pártbizottság épületére teszem ki, ha addig még nem tette ki senki. Tudtam, hogy a kapusszobában van egy fekete zászló, amit akkor szoktak kitűzni, amikor valaki meghal a gyárunkból. Elvettem a zászlót, és elindultam a főtérré felé. Akkor még egyedül voltam, de már hallottam, hogy a munkás-

Forradalmi beszédek a Vigadó teraszáról

Fotó: Bede Gábor

széthordtak. 22-ről 23-ra virradó éjszaka ugyancsak ismeretlen tettesek felgyújtották a szentkatolnai őr épületét, illetve Tănase Bolbos őrparancsnok szolgálati lakását. Ugyanazon a napon a baróti milícia épületét is feldúlták és felgyújtották, az ozsdolai milíciaőrsöt is megrongálták, de Ozsdolán komoly kár nem keletkezett.

Két kulcsfigura, akikből nem lett forradalmár

A kézdivásárhelyi eseményeknek két kulcsfigurája volt: Molnár Benedek és Boldizsár Béla. Amikor még nem volt biztos a diktatúra bukása, amikor az életükkel, a szabadságukkal játszottak, ők ketten fekete zászlóval a kezükben ki mertek állni a tüntető tömeg elé. A későbbi „forradalmárok” csak a zsarnokság bukása után

ság készülődik a főtérré vonulni. A pártház előtt három milicista állt, bent még volt kető. Megálltam az ajtóban, és arra kértem a milicistákat, engedjenek be, hogy tüzzem ki a fekete zászlót. Amikor a tömeg gyülekezni kezdett a főtérré, a helyi pártvezér szólni akart a néphez, de lehurrogatták, megdobálták. A tömeg bezúdult a pártházba, és ami a keze ügyébe akadt, mindent kidobott az ablakon. Az ablaküvegeket is betörték. Amikor megtudtam, hogy a pártház feldúlása után a milícia épülete következik, előrementem, és figyelmeztettem őket, hogy jön a tömeg, és agyonütik őket. A milicisták az udvaron voltak. 13 és 14 óra között a tömeg benyomta a nagykaput, és behatolt a milícia udvarára. Méteres fákkal kezdték ütni a zsarukat, agyba-főbe verték őket, majd összetörték a kocsikat és felgyújtották. Öt kocsi tettek tönkre. Látna volna őket akkor, milyen kicsi fiúk

voltak az addigi nagymellényű „székelyverők”! Agache, miután az udvaron kapott egy jó adag verést, az egyik udvartéren keresztül a főtérré ment. Az lett a veszte. Én még a milícia udvarán voltam, amikor hallottam, hogy a főtérré meglincseltek.

Boldizsár Béla: December 22-én 10 óra körül indultam el otthonról. A Gyárak utcájában kiabálni kezdtem: *Le Ceaușescu-val! Szabadságot a népnek!* A szigetelógyár előtt hallottam, hogy 12 órakor a főtérré népgyűlést tartanak. Molnár Benedek egy fekete zászlóval egyedül vonult a főtérré irányába. Akkor még mindenki félt, senki nem állt melléje. Egyedül ment. Szabadságot! – kiabált. Bementem a főtérré. Molnár Benedek már ott volt a fekete zászlóval. Nem akarták beengedni, hogy kitézze a lobogót. Kérte, engedjék meg, hogy kitézze a zászlót. A tömeg a járdáról és a parkból figyelte, mi történik. Kértem az embereket, kerüljünk meg együtt a főteret, elől a zászlóval. A nép Ceaușescu-ellenes jelszavakat kiabált. Egyre többen voltunk. A pártvezérek az ablakból nézték a történeteket. A vonuló tömeg előbb a ptyókabár melletti, majd a szövetkezeti könyvesbolt kirakatát zárta be, és máglyát gyűjtött a diktátor könyveiből, brosúráiból. Visszatértünk a pártházhoz, de senki nem akarta megengedni, hogy kitézzük a zászlót. Molnár Benedek többet nem kért senkit, bement, és az első emeleten kitézte a fekete zászlót. A tömeg behatolt az épületbe, és amit ért, kidobott az ablakon. A milicisták elmenekültek. Az összes Ceaușescu-könyvet és -képet kidobták és elégették. A művelődési ház erkélyére mikrofont és két hangszórót szereltek. Néhai Incze László, Fekete Vince, Ötvös Zoltán és egy román jogtanácsos (*valamint Sántha Attila – szerk.*) szolt az egybegyűltekhez. Jöttek és mondták, hogy Agache félig holtan a szülészet előtt fekszik. Agache, miután elhagyta a milícia épületét, a főtérré jött, a patikába menekült, de a tömeg utánament, és kiráncigálta. A villamossági üzlet előtti járdán lincseltek meg. Amikor este hazafelé mentem, láttam, hogy lángokban áll a milícia és a szeku épülete. Gábor Áron szobrának talapzatán sok száz gyertya égett...

December 23-án, szombaton megalakult a Nemzeti Megmentési Front huszonnégy tagú városi bizottsága. A város élére Vincze Benjámin csavargyári almérnököt választották. Aznap a Demokratikus Ifjúsági Szövetség (a későbbi MADISZ) is megalakult. Megjelent a Székely Újság első, zöld fejléces száma. A város öt bejáratánál a munkásörtség ellenőrizte a gépkocsikat, várták a nemlétező „terroristákat”. December 23–25. között a hadsereg a megvert kézdivásárhelyi milicistákat a berecki hegyvidász katonai egységhez menekítette. Győzött a román „forradalom”!

ELIT ALAKULAT

2.0

A KÁRPÁT-MEDENCE LEGGAZDAGABB HONFOGLALÁS KORI TEMETŐI

CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM

2019. 11. 20.

2020. 04. 20.

Készült a Kárpát-medencei Tehetséggondozó Nonprofit Kft. Előretolt Helyőrség Íróakadémia programja keretében. A lap része az Előretolt Helyőrség-lapcsaládnak. Kiadja az Erdélyi Médiatér Egyesület. Cím: RO-410010 Nagyvárad, Mihai Eminescu u. 62/1. • Főszerkesztő: Szentmártoni János • Felelős szerkesztő: Sántha Attila • Szerkesztők: Bálint Tamás, Muszka Sándor, Péter Beáta, Varga Melinda • Főmunkatárs: Miklósi Szabó István • Szerkesztőségi titkár: Tímár Mónika • Tördelés, korrektúra: Prima Press Kft. • Szerkesztőség: RO-530211 Csíkszereda, Márton Áron utca 18 • Postai cím: Előretolt Helyőrség, RO-530220 Csíkszereda, OP 1, CP. (postafiók) 31. E-mail: office@eloretolthelyorseg.ro • ISSN 2601-8446, ISSN-L 2601-844.